

Ulusal/Etnik Kimliklerin Stratejik İnşası: Kuzey Kıbrıs Örneği*

Serap Arslan Akfırat**
Bengi Öner Özkan***

Özet: Bu arşiv çalışmasıyla, Kuzey Kıbrıs'taki siyasi partilerin, Kıbrıs'ın birleşmesi sorunu ekseninde kendi ulusal/etnik kimliklerini -sınırları ve içerikleriyle birlikte- kendi kolektif tasarıları doğrultusunda (Kıbrıslı Rumlarla Türklerin Birleşik Kıbrıs çatısı altında toplanması veya bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yaşatılması) nasıl tanımladıkları araştırılmaktadır. Bu amaçla Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partinin, Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ile Ulusal Birlik Partisi'nin (UBP), 2000-2005 yılları arasında yayımladıkları her türlü resmi belge derlenmiş, Kıbrıs'ın birleşmesi sorunuyla ilgili olanları seçilerek, Grup Argümanlarının Yapısal Analizi (GAYA) yöntemiyle ve Sosyal Kimlik/Benlik Kategorizasyonu kuramları ışığında incelenmiştir. Bulgular, sosyal grupların, üyeleri tarafından amaçlı bir biçimde inşa edilmekte olduğu görüşünü desteklemektedir. UBP, bağımsız KKTC'nin yaşatılması tasarısı doğrultusunda Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğu Türk ulusunun ayrılmaz bir parçası olarak inşa ederken; CTP 'Birleşik Kıbrıs' tasarısı doğrultusunda aynı topluluğu, Türkiye ve Türklerden ayırtırmaya çalışmaktadır. Grup tanımlamasının yanı sıra, bulgular 'sorun', 'çözüm', 'tehdit/çıkar' ve 'Avrupa Birliği' konularının da siyasi partilerin kendi tasarılarına hizmet edecek şekilde inşa edildiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıslılık, Türklük, Ulusal kimliklerin stratejik inşası, grup argümanlarının yapısal analizi.

Giriş

Bu çalışma gruplar arası ilişkilerin şekillendiği grup içi süreçlerin sosyal psikolojik boyutlarını araştırmayı amaçlamaktadır. Yıllardır Kıbrıslı Türklerin ve Rumların çatışmalı ilişkilerine sahne olan Kıbrıs örneğinden yola çıkılarak, ulusal/etnik kimliklerin, Kıbrıs'ın birleşmesi sorunu çerçevesinde, belirli kesimlerce stratejik olarak nasıl inşa edildiği incelenmektedir.

* Bu makale ODTÜ'de Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı'nda birinci yazar tarafından hazırlanan doktora çalışmasının bir bölümüne dayanmaktadır.

** Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü
aserap@metu.edu.tr

*** Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü
bengi@metu.edu.tr

İki topluluğun, Kıbrıslı Rumların ve Türklerin, adanın birleşmesine ilişkin tutumlarını, olumlu/olumsuz gibi tek bir sıfatla tanımlamak mümkün değildir. Çünkü her iki topluluğun içinde de, hem diğer topluluğa karşı hem de ortak bir devlet altında yaşamaya ilişkin farklı, hatta birbiriyle çelişik tutumlar mevcuttur. Aslında, özellikle ulus gibi geniş ölçekli sosyal gruplar düşünüldüğünde bu, oldukça sık rastlanan bir durumdur. Bir grubun kendi içerisinde, bir diğer gruba olan ilişkilerin algılanması ve yorumlanmasında farklılıklar olduğu, hatta bazen bu farklılıkların birbiriyle çeliştiği bilinen bir gerçektir. İki grup arasındaki ilişkiler oluşurken, aynı zamanda her grubun kendi içerisinde dinamik bir süreç, grubun sınırları ve içeriği hakkında canlı tartışmalar ve mücadeleler yaşanmaktadır. Bu sebeple gruplar arası ilişkilerin analizi, grup içindeki süreçlerin de araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu noktada, sosyal kimliklerin belirli biçimlerde tanımlanmasının, sadece bir sosyal kimliğin ne olduğunu değil, aynı zamanda ne olması ve başka kimliklerle ilişkisinin nasıl olması gerektiğini de yansıttığı öne sürülmektedir. Yani sosyal gruplar ve aralarındaki ilişkiler önceden verili değildir. Tersine, grup üyeleri tarafından sürekli yeniden yapılandırılmaya çalışılmaktadır (Reicher ve Hopkins 2001). Bu süreçte, sosyal grupların sınırları (gruba kimler dahil, kimler değil) ve içeriği (gruba ilişkin kalıp yargılar, normlar, değerler, çıkarlar vb.), amaçlı olarak öyle bir şekilde tanımlanmaktadır ki, sosyal yapıda istenilen değişiklikleri yapabilmek için diğer grup üyelerinin desteği sağlanabilsin. Yani kimlik tanımları ve içerikleri, bir grubun daha geniş toplum içerisindeki yerini belirtmekle kalmamakta, aynı zamanda, yeni bazı sosyal ilişkilerin kurulabilmesi için gerekli nüveleri de içinde taşımaktadır.

Gruplar arasındaki ilişkilerin değiştirilmesi (örn. ezen-ezilen ilişkisinden eşitler arası ilişkilere geçilmesi), grup-İçi bağlamda farklı fikirlerin mücadelesini de beraberinde getirmektedir. Diğer bir deyişle, grup içinde farklı kesimler kendi kolektif tasarımlarını gerçekleştirmek için diğer grup üyelerinin desteğini kazanmak, dolayısıyla da birbirleriyle mücadele etmek durumundadırlar (Turner 2005). Çünkü gruplar arasındaki ilişkilerin niteliği hakkında (örn. ilişkinin bir ezen-ezilen ilişkisi olup olmadığı hakkında) bütün grup üyeleri aynı yargıyı taşımayabilir. Dolayısıyla gelecekte bu grupların arasındaki ilişkilerin nasıl şekillenmesi gerektiği konusunda farklı görüşler olabilir. Bu durumda, grubun geleceğine ilişkin farklı fikirler savunan kesimler arasında bir güç elde etme mücadelesi yaşanır. Bu süreçte, kendi kolektif tasarımlarını hayata geçirmek isteyen farklı kesimlerin, grup sınırlarını ve içeriklerini, kendi amaçlarına uygun şekilde yeniden inşa etmeleri sürecidir denebilir.

Daha önceleri sosyal gruplar ve kimlikler çeşitli araştırmacılarca, görece sabit ve verili bağlamın doğasını yansıtan oluşumlar olarak ele alınmaktaydı. Özellikle, Benlik Kategorizasyonu Kuramı'nın (BKK/Self-Categorization Theory; Turner, Hogg, Oakes, Reicher ve Wetherell 1987) 'sosyal kimlikler göreceli erişebilirlik düzeyi (relative accessibility) ile kategori-uyaran gerçekliği uygunluğu (fit between category and stimulus reality) arasındaki etkileşime bağlıdır' şeklindeki önermesine dayanarak, alanda yapılan çalışmalar, sosyal kimlikleri, verili bağlamın otomatik yansımaları olarak görmekteydi. Kurama göre, göreceli erişebilirlik düzeyi, nesne ve olayları belirli bir biçimde kategorize etmemize neden olan geçmiş deneyimler, şimdiki beklentiler, güdüler, değerler, amaçlar ve gereksinimlerle belirlenmektedir. Kategori-uyaran gerçekliği uygunluğu ise yaptığımız gruplamanın gerçekliğe ne kadar denk düştüğü ile ilgilidir. Bir gruplamanın gerçekliğe denk düşmesi bir o grup içerisinde algılanan benzerliklerin, o grupla diğer gruplar arasında algılanan benzerlikten büyük olması gerektiğini; o grup içerisinde algılanan farklılıkların ise o grup ile diğer gruplar arasında algılanan farklardan daha küçük olması gerektirmektedir (Turner vd. 1987). Örneğin, insanları kadın ve erkek olarak kategorize etmek, kadınların birbirlerine benzerliklerinin, kadınlarla erkekler arasındaki benzerlikten daha büyük olarak algılanmasını; kadınların kendi arasındaki farklılıklarının ise kadınlarla erkekler arasındaki farklılıklardan daha küçük olarak algılanmasını gerektirmektedir.

BKK, bu varsayıma dayanarak, benlik tanımlamasının bağlamla birlikte değiştiğini öne sürmektedir (Turner ve Oakes 1997). Buradaki önemli nokta, karşılaştırma bağlamında kimlerin bulunduğuudur. Örneğin, kendimizi Araplarla karşılaştırdığımızda Türk olmak, kendimizi Avrupalılarla karşılaştırdığımız zamanki Türk olmaktan farklı bir şeydir. Dolayısıyla karşılaştırma ortamındaki gruplar değiştikçe, sosyal kimlikler de değişmektedir. Daha doğru bir ifadeyle sosyal kimlikler ortamı ve bağlamı yansıtmaktadır (Hogg ve Abrams 1993, Reicher ve Hopkins 2001, Tajfel 1978).

Sosyal kimliklerin bağlamı yansıtıyor olma özelliği, aynı gruba üye olan bütün bireylerin, sosyal kimlikler ve bağlamın yapısıyla ilgili ortak anlayış geliştirmelerini zorunlu kılmamaktadır (Haslam, 1997, Haslam vd. 1998). Diğer bir deyişle sosyal kimliklerin bağlam tarafından belirlenir olma özelliği, aynı sosyal grup üyeliğini paylaşan kişilerin, bağlamın yapısı ve ait oldukları grubun normları/değerleri hakkında hemfikir olmalarını gerektirmemektedir. Reicher ve Hopkins'e göre (2001), grup üyeleri arasında mevcut bağlamın yapısı hakkında, birbirinden farklı hatta çatışmalı görüşler olabilir. Aynı grubun üyeleri bazen ait oldukları grubun normları ve değerleri hakkında anlaşmazlığa düşebilir; bu anlaşmazlık bölünmeleri de beraberinde getirebilir (Sani ve Reicher 2000). Bireyler aynı gruba üye olsalar ve aynı karşılaştırma

bağlamında, aynı dış gruplarla kendilerini karşılaştırsalar bile, bazı konularda birbirleriyle çatışma içine girebilirler.

Yine Reicher ve Hopkins'e (2001) göre, gruba ilişkin kalıp yargılarla mevcut gerçeklik arasındaki ilişkinin bu kadar katı bir biçimde konulması, sosyal değişimi anlamayı güçleştirmektedir. Oysa aynı sosyal bağlamın veya ortamın, grup içerisinde farklı biçimlerde okunması, grubun geleceğine yönelik farklı kolektif tasarımları yansıtıyor olabilir (Reicher ve Hopkins 2001, Reicher, Haslam ve Hopkins 2005). Bu görüşe göre, sosyal gerçeklik önceden (apriori) belirlenmiş ve bunun sonucunda da sosyal gruplama yapılıyor değildir. Sosyal grupların belirli bir biçimde tanımlanması ve o grubun başka gruplarla ilişkisinin nasıl olması gerektiğini de yansıtmaktadır. Bir grubu belirli bir biçimde tanımlama, aynı zamanda o kategoriyi istedik biçimde yeniden yaratma çabalarını da kapsamaktadır. Yani bir sosyal kategorinin tanımı, o kategorinin ne olduğunun basitçe algılanması ve yansıtılması değildir. Sosyal gruplar ve onların aralarındaki ilişkiler, önceden verili değildir. Tersine, üyeleri tarafından sürekli olarak yeniden-yapılandırılmakta/inşa edilmektedirler.

Sosyal kategorilerin farklı şekillerde tanımlanması belirli amaçlar taşımaktadır. Kategorinin sınırları (gruba kimler dahil, kimler değil) ve kategorinin içeriği (kategoriyeye ilişkin kalıp yargılar, normlar, değerler), belirli bir gelecek tasarımını hayata geçirecek şekilde, stratejik olarak kurgulanmakta ve sunulmaktadır. Çünkü belirli bir amaca hizmet eden bu tanımlar, grup üyelerinin geri kalanlarını harekete geçirmeye ve istenilen geleceği inşa etmeye yaramaktadır (Turner 2005).

Mustafa Kemal Atatürk'ün 10. Yıl Nutku bize bu konuda değerli bir örnek oluşturmaktadır. Atatürk, Türk ulusunu, zeki ve çalışkan olarak nitelerken, yani bir kolektif kalıp yargıda bulunurken, belki de Türk halkının o zamanki gerçek özelliklerinden çok, nasıl olmaları gerektiği hakkında güçlü bir isteği dile getirmekteydi:

“Az zamanda çok ve büyük işler yaptık ... Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan, Türkiye Cumhuriyetidir... Daha az zamanda, daha büyük işler başaracağız. Bunda muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. *Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir.* Çünkü Türk milleti, milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilir...” (Atatürk 1933).

Bu tür kalıp yargıların Türk milletinin özünü yansıtmayı yansıtmadığı konusunda farklı görüşler olabilir. Fakat aynı konuşmanın tamamını okuduğumuzda

şurası açıklık kazanmaktadır ki, bu tür nitelermeler bazı istendik sonlara ve değerlere ulaşabilmek için amaçlı yapılmıştır:

“Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek türk kültürü olan, Türkiye Cumhuriyeti-dir. Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azimkarane yürümesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kafi görmeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. *Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız...* Geçen zamana nisbetle, daha çok çalışacağız. Daha az zamanda, daha büyük işler başaracağız. Bunda muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü, Türk milleti, milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilir. Ve çünkü, Türk milletinin elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir” (Atatürk 1933).

Atatürk'ün genç Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili net bir gelecek görüşü olduğu görülmektedir. Atatürk'e göre, bu genç cumhuriyet, uygar, çağdaş ve refah içinde olacaktır. Yeni bağımsız ve gelişmiş Türkiye Cumhuriyeti'ni inşa ederken, Türk ulusu stratejik biçimde bunun gereklerini yerine getirebilecek niteliklere sahip olarak, yani yüksek karakterli, zeki çalışkan ve tanımlanmaktaydı. Türklüğü bu şekilde tanımlamak, büyük bir olasılıkla, Türk halkına kendi geleceklerini şekillendirmeleri için gereken özgüveni ve gücü aşılarmayı hedeflemekteydi. Bu konuşma, belirli gelecek tasarılarını gerçekleştirmek için, grup üyelerini etkilemek ve harekete geçirmek amacıyla kategori içeriğinin nasıl inşa edildiğine mükemmel bir örnek sağlamaktadır.

Bu konuda vereceğimiz bir diğer örnek ise II. Dünya Savaşı sırasında Bulgaristan'da yaşayan Yahudilerin kurtarılmasıyla ilgili çeşitli belgelerin niteliksel analizidir (Reicher vd. 2006). Bu analizlerin sonuçlarına göre, Bulgaristan'da yaşayan Yahudilerin sınır dışı edilmeleriyle ilgili yasa tasarısına karşı çıkan ve Yahudileri zorunlu göçten kurtarmak isteyenler, bu amaçlarına, Yahudileri de Bulgar ulusunun bir parçası şeklinde tanımlayarak, yani iç grubun sınırlarını Yahudileri de kapsayacak şekilde genişleterek ulaşmışlardır (Yahudiler de Bulgar halkının bir parçasıdır). Grup sınırının genişletilmesinin yanı sıra Bulgar ulusal değerleri, uygarlık, hoşgörü ve insancılık olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, eğer Bulgar halkı uygar, hoşgörlü ve insancılrsa, Yahudilere yardım etmek zorundaydılar. Çeşitli resmi yazılar, gazete makaleleri ve mektuplardan oluşan bu belgelerin analizi, hem kate-

gori sınırının (kategoriye kimler dahil, kimler değil) hem de kategori içeriğinin (kategorinin özellikleri, normları, değerleri ve çıkarları) grup üyelerini belirli bir tasarı çerçevesinde harekete geçirmekle ilişki olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, hem kategori sınırının hem de içeriğinin tanımlanması, sadece grubun ve sosyal ilişkilerinin mevcut yapısını yansıtmakla kalmamakta, aynı zamanda yeni bir dizi sosyal ilişkilerin oluşturulması veya gerçekleştirilmesi için gerekli nüveleri de içinde barındırmaktadır. Kategori sınırının tanımı, belirli bir gelecek tasarısı çerçevesinde kimlerin harekete geçirileceğini; kategori içeriği de bu hareketin yönelimini belirlemektedir (Reicher ve Hopkins 2001). Bağlamın doğası ve sosyal kimliklerin anlamı hakkında grup üyelerinin fikir birliğine varabilmek için girdikleri aktif tartışma süreci, her zaman fikir birliğiyle sonuçlanamayabileceği için, grupta, kategori içeriği ve sınırları hakkında da farklı ve birbirine karşıt görüşler oluşabilir. Bu karşıt görüşler, büyük olasılıkla grup için öngörülen farklı gelecek tasarılarından kaynaklanır. Diğer bir deyişle eğer aynı grubun üyeleri, ait oldukları grubu, grubun normlarını, değerlerini, çıkarlarını ve gruplarına yönelik tehditleri farklı şekillerde tanımlıyorlarsa, bu, grubun geleceğine ilişkin birbirine ters düşen, farklı kolektif tasarılarından kaynaklanıyor gibi görünmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda çok kısa özetlediğimiz kuramsal çerçeve ışığında, Kuzey Kıbrıs'taki siyasi partilerin, Kıbrıs'ın birleşmesi sorunu ekseninde kendi ulusal/etnik kimliklerini –sınırları ve içerikleriyle birlikte- kendi kolektif tasarıları doğrultusunda (Kıbrıslı Rumlarla Türklerin Birleşik Kıbrıs çatısı altında toplanması veya bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin yaşatılması), nasıl tanımladıkları, bir arşiv çalışmasıyla araştırılmaktadır. Bu amaçla Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partinin, Cumhuriyetçi Türk Partisi ile Ulusal Birlik Partisi'nin, 2000-2005 yılları arasında yayınladıkları her türlü belge (parti programları, kitapçıklar, basın açıklamaları vb.) derlenmiş, Kıbrıs'ın birleşmesi sorunuyla ilgili olanları seçilerek, Grup Argümanlarının Yapısal Analizi (GAYA) yöntemiyle incelenmiştir. Arşiv belgelerinin niteliksel analiziyle ortaya çıkan sonuçlara geçmeden önce, Kıbrıs'ta Rumlarla Türkler arasındaki çatışmalı ilişkinin tarihi, konuya yabancı okuyucular için kısaca anlatılacaktır.

Kuzey Kıbrıs Örneği

Kıbrıs'ta, 'Yunanlı', 'Türk', 'Kıbrıslı Rum', 'Kıbrıslı Türk' ve hatta 'Avrupalı' şeklinde çok çeşitli kimlik tanımlamaları mevcuttur (Mavratsas 1999, Witting 2005). Bu tanımların her biri farklı anlamlar taşımaktadır. Ayrıca, 'Kıbrıslı Rum', 'Kıbrıslı Türk' ve hatta 'Kıbrıslı' olmaya yüklenen anlamlar arasında adanın her iki tarafında bir asimetri vardır. Her bir kimlik tanımı, Kıbrıs sorunu karşısında farklı duruşları ve çözüm önerilerini, yani farklı gelecek tasarıla-

rını yansıtmaktadır. Örneğin, 'Kıbrıslı Rum' tanımı hem milliyetçi hem de Kıbrıslılık öğelerini barındırmakta ve Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin daha az işbirliği yanlısı tutumlara işaret etmektedir (Mavratsas 1999). 'Kıbrıslı Rum' kimliği, Yunanca konuşmak, Ortodoks Rum kilisesine bağlı olmak, eski Yunan kültürünün mirasçısı olmak ve Kıbrıslı Türklerden üstün olmak özelliklerle tanımlanmaktadır (Witting 2005). Bu sebeple Kıbrıs adası sosyal kimliklerin çeşitli kesimlerce stratejik olarak nasıl yapılandırıldığını çalışmak için zengin bir ortam sunmaktadır.

Bu çalışmayla, yukarıda açıklanan kuramsal yaklaşım temelinde, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluk için farklı gelecek tasarısı olan iki partinin Ulusal Birlik Partisi (UBP, bağımsız Türk devletinin yaşatılması taraftarı) ve Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin (CTP, Birleşik Kıbrıs taraftarı), bu topluluğu kendi amaçlarına hizmet edecek şekilde nasıl tanımladıkları ortaya konmaktadır. Çalışmanın bulgularına geçmeden önce, Kıbrıs'ın kısa tarihi ve özellikle Kuzey Kıbrıs'taki siyasi iklim aşağıda kısaca özetlenecektir.

Tarihsel Zemin ve Kuzey Kıbrıs'taki Siyasi İklim: Doğu Akdeniz'deki üçüncü büyük ada olan ve stratejik bir konumda bulunan Kıbrıs, tarih boyunca çok sayıda imparatorluk tarafından işgal edilmiştir. Ada, 1571'de Osmanlı İmparatorluğunun eline geçmiş ve o zamanki nüfusun %30'unu oluşturacak şekilde, Anadolu'dan Türkler gelerek buraya yerleşmiştir. 1878'de Kıbrıs, İngiliz yönetimine geçmiş ve 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulana dek İngiliz idaresinde kalmıştır (An 1996). Kıbrıs Cumhuriyetinin kurulmasından kısa bir süre sonra Kıbrıslı Rumlar, Yunanistan'la birleşmek istemiş (Enosis); bu da Kıbrıslı Türklerin adanın Yunanistan ile Türkiye arasında bölüşülmesi isteğiyle (Taksim) karşılık bulmuştur (Kızılyürek 2005).

1960'ların başında, Kıbrıslı Türklerin, Cumhuriyet hükümetinden çekilmek durumunda kalması ve etnik kamplarda toplanmasıyla sonuçlanan ve 11 yıl sürecek olan şiddet olayları baş göstermiştir. 1974'te, Yunanistan, Kıbrıs Cumhuriyeti Başkanı Makarios'u devirmek ve Kıbrıs'ı tamamıyla Yunanistan'a bağlamak niyetiyle bir darbe girişiminde bulunmuştur (İsmail 2000). Bu gelişme karşısında, 1960 Kuruluş Anayasası'nda belirtildiği üzere, İngiltere ve Yunanistan'la birlikte Kıbrıs Cumhuriyetinin üçüncü garantör gücü olan Türkiye, duruma müdahale etmek için adaya iki kere askeri hareket düzenlemiştir. Türkiye'nin bu askeri hareketi, Kıbrıslı Rumlar tarafından 'işgal', Kıbrıslı Türkler tarafından ise 'barış hareketi' olarak adlandırılmıştır. Bu askeri hareketler sonucunda, Türkleri adanın kuzeyine, Rumları da güneyine toplayacak olan 'yeşil hat' yani sınır çizilmiş; çok sayıda Türk köyünü, evini ve işini bırakarak göçmen durumuna düşmüştür (Gazioğlu 1999).

1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ilan edilmiştir. 2004'te ise, aslında sadece adanın güneyine hükmeden Rum yönetimindeki Kıbrıs Cumhuriyeti ise bütün adanın resmi ve meşru devleti olarak Avrupa Birliği'ne üye olmuştur. Türkiye ise adanın yasal temsilcisi olduğunu iddia eden Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımamaktadır. Kıbrıslı Rumların isteği ile KKTC, kuruluşundan bugüne değin ağır bir ekonomik ambargo ve izolasyonla karşı karşıyadır. Bu ambargonun sonucunda adanın kuzeyi gittikçe yoksullaşmış ve gelişimini sürdürememiştir (Somuncuoğlu 2003).

1974'ten 2004'e kadar iki topluluğun yeniden birleştirilmesi için sayısız uluslararası görüşme ve anlaşma yapılmış, fakat bu çabaların hepsi sonuçsuz kalmıştır. Son olarak, 2004 yılında, Birleşmiş Milletler Eski Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından geliştirilen, iki topluluğun 'Kıbrıs' çatısı altında birleşmesine yönelik plan referandumuna götürülmüştür. Bu süreç Türk topluluğunun çoğunluğunun (%65) birleşmeye 'evet', Rum topluluğunun büyük bir çoğunluğunun ise (%76) 'hayır' demesiyle son bulmuştur.

Annan Planı'nın referandumla götürüldüğü süreçte adanın hem Rum hem de Türk kesiminde birleşme taraftarları ve karşıtları arasında şiddetli tartışmalar yaşanmıştır. Özellikle Türk kesiminde tartışmalar KKTC'nin tanınmıyor oluşu, 'Birleşik Kıbrıs'ta yaşanacak egemenlik sorunları ve Avrupa Birliği'nin doğası üzerinde yoğunlaşmıştır.

Birleşme taraftarları, adanın kuzeyinde yaşayan Türk topluluğunu tanımlarken daha çok 'Kıbrıslı'lığa ve 'Kıbrıslı' kimliğine vurgu yapmışlardır (örn. bk. Talat 2003). Birleşme taraftarlarına göre *Kıbrıslı* Türklere asıl tehdit, bu topluluğun dünyadaki diğer devletler tarafından tanınmıyor veya dışlanıyor olmalarından gelmektedir. Çünkü bu durum, topluluk üyelerinin ekonomik ve sosyal iyi oluşlarını engellemektedir. Dolayısıyla topluluğun çıkarı 'Birleşik Kıbrıs'ta yatmaktadır. Bu söyleme göre adanın birleşmesi topluluğun geleceği açısından hayati öneme sahiptir. Ayrıca, 'Birleşik Kıbrıs' Avrupa Birliği üyesi olacağından ve Avrupa Birliği insan hakları ve demokrasi değerlerine sahip olduğundan, Türk topluluğunun siyasi ve sosyal haklarının Rumlar tarafından gasp edilmesi de mümkün olmayacaktır.

Öte taraftan birleşme karşıtları, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğu Kıbrıslı *Türk* olarak tanımlamış, vurguyu Türklük kimliğine yapmışlardır (örn. bk. Denктаş 2004). Bu görüşe göre Kuzey Kıbrıs halkına en büyük tehdit Kıbrıs'ın tamamen 'Yunanlaşması'ndan (Helenizasyon) gelmektedir. Çünkü Kıbrıs'ın Yunanlaşması adadaki Türk topluluğunun siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan yok oluşunu da beraberinde getirecektir. Ayrıca, Avrupa Birliği de Rumların Türk topluluğunu yok etme girişimlerine –eğer tabi destek olmazsa– en azından engel olamayacaktır. Dolayısıyla adadaki Türk toplulu-

ğunun çıkarı, Rum topluluğuyla her bakımdan (ekonomik, sosyal, siyasi) eşitlik sağlanmadıkça ayrı bir devlet olarak kalmakta yatmaktadır. Rum ve Türk topluluklarının eşit statüsü sağlanmadığı müddetçe ayrı bir devlette ısrar etmek hayati bir önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, adanın kuzey kesiminde, aynı insan topluluğu için farklı gelecek tasarıları (Birleşik Kıbrıs ve bağımsız KKTC) mevcuttur. Bu tasarıların sahipleri, aynı insan topluluğunu tanımlamak için farklı söylemler kullanmaktadırlar. Bu ilk izlenimlerden yola çıkarak, bu çalışmada, Kuzey Kıbrıs'ta sosyal kimliklerin ve bu kimliklere ait norm, değer, çıkar ve tehditlerin, farklı gelecek tasarılarına göre nasıl inşa edildiği araştırılmaktadır. Bu sayede, gruplar arası ilişkiler oluşurken (örn. Kıbrıslı Türklerin Rumlarla bir arada yaşaması, üst düzey kimliğin yani Kıbrıslılığın benimsenmesi), grubun içerisinde yaşanan süreçlere de ışık tutulmuş olacaktır.

Yöntem

Kasım 2006'da, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde (KKTC), Kıbrıs'ın birleşmesi sorunuyla ilgili farklı tutuma sahip iki siyasi partinin kitapçıları, broşürleri, basın açıklamaları derlenmiştir. Bu belgeler 2000-2005 yılları arasında kapsamaktadır. Bu partiler, Annan Planı referandumu sürecinde 'evet' çağrısı yapan Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ile 'hayır' çağrısı yapan Ulusal Birlik Partisi'dir (UBP). Sol eğilimli bir parti olan Cumhuriyetçi Türk Partisi, referandum sırasında (2004) iktidarda bulunmaktaydı. 'Birleşik Kıbrıs' çözümünü benimsemektedir. Yani Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluk için öngördüğü gelecek, 'Kıbrıs Cumhuriyeti' çatısı altında Rumların ve Türklerin birlikte yaşamasıdır. UBP ise sağ-milliyetçi bir partidir. 'Bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' çözümünü benimsemektedir. KKTC'nin kuruluşundan 2003 yılına kadar ülkeyi yönetmiştir. Ancak 2003 yılından bu yana ana muhalefet partisidir.

'Birleşik Kıbrıs'a karşı iki farklı tutumun, daha doğrusu iki farklı gelecek tasarımının temsilcileri sayılabilecek bu iki partiye ait belgeler derlendikten sonra, bu belgelerde yer alan Kıbrıs sorunuyla ilgili bütün argümanlar saptanarak, Grup Argümanlarının Yapısal Analizi (GAYA/Structural Analysis of Grup Arguments, Reicher ve Sani 1998) yöntemiyle analiz edilmiştir. Önceden belirlenen argüman kategorilerinin ortaya çıkarılması ve birbirleriyle tutarlılığının saptanmasında kullanılan bu yöntemle, adanın kuzeyinde yaşayan topluluğun farklı tanımlanma biçimleri ve bu tanımların içeriklerinin, gelecek tasarımlarına göre nasıl inşa edildiği analiz edilmiştir.

GAYA, bir grubun çeşitli konular hakkında farklı fikirlere sahip kutuplarının, bu konular hakkındaki argümanlarının saptanması ve bu argümanlar arasındaki yapısal ilişkinin ortaya konulması amacıyla geliştirilmiştir (Reicher ve

Sani 1998). Bu teknik, bireyler, konular ve kimliklerin nasıl inşa edildiği ve bunların arasındaki ilişki örüntüsünü belirlememize olanak sağlamaktadır. GAYA tekniği, araştırmanın amacına ve kurama göre önceden belirlenen argüman kategorilerinin, analiz edilmek istenen belgelerde (mülakatlar, kitapçıklar, miting konuşmaları, gazete makaleleri vb) yer alıp almadığını saptamaktadır. Bu yöntemle grup argümanlarının hem niteliksel hem de niceliksel analizi mümkün olmaktadır.

GAYA, 6 aşamadan oluşmaktadır (Reicher ve Sani 1998):

1. Veri toplama: Bu aşamadaki amaç, grup içerisinde tartışılan konu hakkındaki tüm argümanların saptanması için gereken yeterli miktarda belgenin toplanmasıdır. Bu belgeler, mülakatlar, tartışmalar, miting konuşmaları, kitapçıklar, broşürler, basın bildirimleri, gazete makaleleri vs olabilir.
2. Kağıda dökme: Eğer materyal basılı değilse (örn. mülakatlar) bütün belgelerin eksiksiz olarak yazıya aktarılması gerekmektedir. Bu yöntem, tam bir içerik analizi olmadığından, duraksamaların, dil sürçmelerinin, tekrarların vs. yapılacak analiz için önemi yoktur.
3. Argümanların saptanması: Her bir materyalde, araştırma konusuyla ilgili argümanların tümü saptanır. Tartışmaya neden olan konuyla ilgili herhangi bir ifade, tamlama, yorum, yükleme v.b. argüman olarak kabul edilir. Belgelerde saptanan her argüman, hangi belgede bulunduğu belirtilerek, önceden kuram doğrultusunda oluşturulan kategorilere yerleştirilir. Bazı argümanların birleştirilmesi, bazılarının parçalara ayrılması gerekebileceğinden, bütün belgeler okunup saptanan argümanlar ilgili kategorilere yerleştirildikten sonra, beliren argüman yapısı ışığında bu belgelerin tekrar okunması gerekir.
4. Argümanların güvenilirliğinin hesaplanması: Araştırmacı dışında, konu hakkında bilgisi olan başka bir kodlayıcı tarafından, argümanların tekrar saptanması gerekmektedir. Aslında, bütün materyallerin başka bir kodlayıcı tarafından okunması idealdir. Ancak pratikte bu her zaman mümkün olmadığı için, belgeler arasından rast gele seçilen örnekler, ikinci kodlayıcı tarafından okunarak argümanlar saptanır. Asıl araştırmacı ile ikinci kodlayıcının saptadığı argümanların birbiriyle uygunluğu, Cohen kappa istatistiği ile hesaplanabilir.
5. Argümanların genel organizasyonunun belirlenmesi: Bu aşama, çözümleme aşamasıdır. Bütün argümanlar listelenip, her birine bir numara verildikten sonra, grup içinde farklı görüşleri savunan kesimlerin ortak argümanları (verili bir konu hakkında, grup içindeki bütün kesimler tarafından kullanılan argümanlar), karşı argümanları (farklı kesimlerin öne sür-

dükleri birbirine ters argümanlar) ve birinde olup diğerlerinde olmayan argümanlar belirlenir.

6. Argümanlar arasındaki mantıksal ilişkilerin saptanması: Buradaki amaç, çeşitli argümanlar arasındaki mantıksal ilişkilerin ortaya çıkarılmasıdır. Grup içindeki farklı kesimlerin savdukları argümanlar ile bu kesimlerin genel amaçları arasındaki olumlu, olumsuz veya tarafsız ilişki, bir uygunluk tablosu hazırlanarak ortaya konur. Buradaki olumlu/olumsuz ilişki istatistiksel değil, tamamen mantıksaldır.

Kuzey Kıbrıs'taki siyasi partilerin, kendi kolektif tasarılarının ne olduğu ve ulusal/etnik kimliklerini içerikleriyle birlikte- buna uygun olarak tanımlayıp tanımlamadıklarını; yani kimliklerini ve onların içeriklerini, kendi önerdikleri gelecek tasarılarına uygun olarak, stratejik biçimde inşa edip etmediklerini inceleyebilmek için, 'Kimliklerin tanımlanması', 'Kıbrıs sorunu', 'Sorunun çözümü', 'Avrupa Birliği', 'Tehdit/çıkar' olmak üzere toplam beş argüman kategorisi belirlenmiştir. Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partinin, Cumhuriyetçi Türk Partisi ile Ulusal Birlik Partisi'nin, 2000-2005 yılları arasında yayımladıkları her türlü belge (parti programları, kitapçıklar, broşürler, basın açıklamaları vs) derlenmiş, konuyla ilgili olanları seçilerek, yukarıdaki argüman kategorilerine girebilecek her türlü argüman saptanmıştır. Bu arşiv çalışmasından elde edilen bulgular, GAYA yönteminin yukarıda anlatılan aşamalarıyla birlikte bundan sonraki bölümde sunulacaktır.

Bulgular

Çalışmanın amacına uygun olarak, daha önceden belirlenen 'kimlik tanımlamaları', 'Kıbrıs sorununun ne olduğu', 'çözümün ne olması gerektiği', 'gruba yönelik algılanan tehdit ve çıkarlar' ve 'Avrupa Birliği'ne yönelik tutumlar' kategorilerindeki argümanlar, Ulusal Birlik Partisi (UBP) ve Cumhuriyetçi Türk Partisi'ne (CTP) ait belgelerde aranmış ve dört aşamayla analiz edilmiştir. Kimlik tanımlamaları kategorisi bir sosyal grubun sınırlarının belirlenmesi, yani gruba kimlerin dahil edilip kimlerin dışarıda bırakılacağı ile ilgili kategoridir. Yukarıda kısaca değindiğimiz kuramsal kısımda, kimliklerin stratejik inşasının iki yolla yapılacağı, bunların da grubun (sosyal kimliğin) sınırlarının ve içeriğinin yapılandırılması yolları olduğu belirtilmişti. Bir grubun ve ona ilişkin kimliğin içeriği ise, grup normlarını, değerlerini, üyelerin geleceğe ilişkin beklentilerini, kalıp yargılarını, grubun diğer gruplarla sürdürdüğü ilişkilerini yani bağlamın nasıl algılandığını ifade etmektedir. Belirlediğimiz beş argüman kategorisinden diğer dördü ise (Sorun, Çözüm, Kolektif Tehdit/Çıkar, AB'ye yönelik tutumlar) sosyal kimliklerin içeriğinin nasıl inşa edildiğinin anlaşılmasına yöneliktir. Elimizdeki parti belgelerinin, tek tek bu aşamalarla nasıl analiz edildiği aşağıda yer almaktadır.

Veri Toplama, Argümanların Saptanması, Listelenmesi: CTP'nin 2000 yılından bu yana, çeşitli konularda yayımlamış olduğu bütün yazılı dokümanlar (parti bildirisi, kitapçığı ve açıklaması) 2006 yılında derlendi ve tamamı okundu. Araştırma konusuyla doğrudan ilişkisi bulunmayan çok sayıda belge elendi. Geriye kalan 6 belge, konuyla doğrudan ilgili olduğundan ve CTP'nin hem Kıbrıs sorununa ilişkin hem de Kuzey Kıbrıslıların kimliklerine ilişkin görüşlerini en iyi yansıtan belgeler olduğundan, analize tabi tutuldu. Bu 6 belge yukarıda belirtilen tüm kategorilerle ilişkili olabilecek argümanların saptanması amacıyla defalarca okundu. Her bir belgedeki argümanlar tek tek saptandı ve ilgili argüman kategorileri içerisine yerleştirilerek sayılandırıldı.

Aynı işlem, UBP belgeleri için de tekrarlandı. UBP'nin, 2001 yılında parti kongresinde tekrar kabul edilen parti programı ile, 2004 yılından bu yana yapmış olduğu toplam 83 basın bildirisi okundu. Bu basın bildirimlerinden konuyla ilgisi olmadığı düşünülen 72 tanesi analize dahil edilmedi. Kalan 11 belge tekrar tekrar okundu, argümanlar saptandı ve argüman kategorilerine atanarak sayılandırıldı. Analiz edilen belgeler ve saptanan argümanlar sırasıyla Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tek Tek Hangi Belgenin Hangi Argümanı İçerdiğinin Saptanması ve Argümanların Güvenirliğinin Hesaplanması: Argüman kategorileri ve bu kategorilerde yer alan spesifik argümanlar sayılandırılıp listelendikten sonra, hangi belgede hangi argümanın yer aldığı ikinci bir kodlayıcı tarafından doğrulanmıştır. Bu aşamada, ikinci kodlayıcı, asıl araştırmacı tarafından belirlenen 38 argümanın sadece iki tanesini saptayamamış; buna karşılık, asıl araştırmacı tarafından saptanmayan bir argüman belirlemiştir. İki kodlayıcı arasındaki görüş farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır (Cohen's kappa = .053, $p < .739$). Araştırmacı ile ikinci kodlayıcı arasında çıkan bu küçük fikir uyuşmazlıkları tartışma ve uzlaşma yoluyla çözümlenerek toplam 38 argümanda karar kılınmıştır. Hangi belgede hangi argümanın yer aldığı Tablo 3'te sunulmuştur.

Argümanların Genel Organizasyonunun Saptanması: Bu aşama GAYA tekniğinin analitik kısmının başlangıcıdır. Bu aşamada, daha önce sayılandırılan ve gruplandırılan argümanlar, 'ortak' (common), 'karşı' (assymetrical) ve 'birinde bulunup diğesinde bulunmayan' (unilateral) şeklinde organize edilmektedir. Ulusal Birlik Partisi (UBP) ve Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin (CTP) daha önce belirlenen argüman kategorilerinde yer alan argümanlarının hangilerinin ortak, hangilerinin birbirine karşı ve hangilerinin bir diğesinde değinilmediği, yani argümanlar arasındaki yapısal ilişki saptanmaktadır. Tablo 4'te 'Grup tanımlamaları', Tablo 5'te 'Kıbrıs Sorunu',

Tablo 6'da 'Çözüm', Tablo 7'de 'Tehdit/Çıkar' ve Tablo 8'de 'Avrupa Birliği'ne Yönelik Tutumlar' kategorilerinde yer alan argümanların aralarındaki yapısal ilişki sunulmaktadır.

Grup tanımlamaları kategorisinde ise hiçbir ortak ve karşı argüman bulunmazken, UBP iç grubu yani, Kıbrıslı Türkleri Türk ulusunun ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir. UBP'ye göre Kıbrıslı Türkler, tıpkı Anadolu'daki kardeşleri gibi cesurdur, esarete boyun eğmez. Zaten esaretle sonuçlanacak herhangi bir durumda Türkiye ve Anadolu'lu kardeşleri her zaman yardıma hazırdır. CTP'ye göre ise Kıbrıslı Türkler bilinçlidir, sözünün eridir, tembel veya asalak değildir (Tablo 4). CTP Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğu açıkça tanımlamamaktadır. Ancak, 'sorunun çözümü' kategorisinde yer alan bazı argümanlar, Kuzey Kıbrısları Türkiye halkından farklılaştıracak şekilde inşa edilmektedir. Bağımsız para birimi ve bağımsız merkez bankası gibi öneriler Türkiye'den uzaklaşma/farklılaşma (differentiation) isteğine işaret etmektedir.

Tablo 5'ten de görüldüğü gibi, Kıbrıs sorunuyla ilgili CTP ve UBP arasında hiçbir ortak argüman bulunmazken, her iki partinin de üçer argümanı birbirine karşıdır. UBP'ye göre Kıbrıs sorunu, Rumların Türkleri eşit ortak kabul etmemelerinden ve hala ENOSİS (Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama) idealinden vazgeçmemelerinden; CTP'ye göre ise Kuzey Kıbrıs'ta statükonun, yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) Kıbrıs Cumhuriyeti ile birleşmeyerek ayrı bir devlet olarak varlığını sürdürmesinden kaynaklanmaktadır. Yine UBP'ye göre sorunun sorumlusu Rumlar ve onların ekmeğine yağ süren (M. A. Talat gibi) iç siyasetçilerken; CTP'ye göre Türkiye ile bütünleşme politikaları ve bu politikanın uygulayıcılarıdır (Denktaş ve ekibi). Ayrıca UBP'ye göre Annan Planı ENOSİS hedefine hizmet etmektedir ve Avrupa Birliği de Rumları, bir çözümden önce içlerine alarak bu sorumluluğa ortak olmaktadır. CTP'ye göre ise statükonun sürmesi Kıbrıslı Türkleri ekonomik yıkıma sürüklemiş ve dünya nezdinde onlara itibar kaybettirmiştir.

Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili olarak, UBP ve CTP arasında iki ortak argüman bulunmaktadır. Her iki partiye göre de çözüm 'Birleşik Kıbrıs' ve 'Avrupa Birliği üyeliği'dir. Çözüm konusunda bu partilerin birbirine karşı hiçbir argümanı bulunmazken, UBP çözüm için bazı şartlar ileri sürmektedir. Hem UBP'ye hem de CTP'ye göre siyasi, ekonomik ve sosyal bakımdan eşitliğe dayanan iki toplumlu bir çözüm gerekmektedir. Ancak UBP'ye göre Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin yaşatılması ve dünya tarafından tanınması, birleşmenin ön koşuludur. Başka türlü bir birleşme Rumların egemenliğine yol açacaktır. CTP'ye göre ise çözümün gerçekleşebilmesi için Kıbrıslı Türkler kendi kendini yönetmeli, (Türkiye'den) ayrı bir para

birimi ve merkez bankasına kavuşmalı, Türkiye ile bütünleşme politikalarına son verilmelidir (Tablo 6).

Tehdit ve çıkarlarla ilgili iki partinin hiçbir ortak argümanı yokken, birer argümanları karşıtık oluşturmaktadır. UBP'ye göre şimdiye kadar yapılan çözüm önerilerinde Kıbrıs Türk halkı eritmek istenmekte, yani grup varlığına tehdit, önerilen çözümlerden gelmekte; CTP'ye göre ise statükonun sürmesi toplumsal varlığı tehdit etmektedir. Kısaca, UBP'ye göre hem Annan Planı, hem de referandumdan sonra Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler tarafından ileri sürülen şartlar (örn. Türkiye'nin limanlarını Rumlara açması) Kıbrıslı Türklerin egemenliklerini yitirmesi ve Kıbrıs'ta azınlık durumuna düşmeleri sonucunu getirmekte; CTP'ye göre ise birleşmenin sağlanamaması hem ENOSİS'i kışkırtmakta, hem de Kıbrıslı Türkler arasında Türkiye'yle birleşme fikrini yaymaktadır ki ikisi de Kıbrıslı Türklerin kolektif varlığını tehdit eden gelişmelerdir. Oysa kolektif çıkar 'Birleşik Kıbrıs'ta yatmaktadır (Tablo 7).

Yine Avrupa Birliği kategorisinde de hiçbir ortak argüman bulunmamaktadır. CTP'ye göre AB üyeliği ekonomik, demokratik ve siyasi entegrasyonun en ileri noktalarına; insan hakları, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü ve demokrasi temeline taşındığı bir birlikten, UBP'ye göre AB yaptığı uygulamalarla, sayılan bu değerlere ters düşmektedir. UBP'ye göre, AB hem Rumları içlerine almakla hem de referandumdan sonra izolasyonların kaldırılması ile ilgili verdikleri sözleri tutmamakla büyük haksızlık yapmakta ve Türkiye'den liman ve hava alanlarını Rumlara açmasını istemekle Rumluların ENOSİS hayalini güçlendirmektedir (Tablo 8).

Argümanlar Arasındaki Mantıksal İlişkilerin Saptanması: Tablo 9'da her bir argümanın CTP ve UBP'nin Kıbrıs Türk toplumu için önerdiği siyasi tasarılar ile mantıksal açıdan nasıl bir ilişki içinde (olumlu veya olumsuz) olduğu görülmektedir. UBP'nin, gerek Annan Planı'nın referandum oylaması sırasında 'hayır' çağrısı yapması, gerekse buradaki belgelerin analiziyle ortaya çıkan bulgularda 'Birleşik Kıbrıs' ve 'Avrupa Birliği' çözümlerini benimsediğini belirtmesine rağmen, bunları bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) yaşatılması şartına bağlaması göz önünde bulundurulduğunda, önerdiği siyasi tasarının 'birleşmek' değil de -en azından kısa vadede-bağımsız bir KKTC olduğu görülmektedir. Öte yandan CTP Annan Planı'nın referandum oylaması sırasında 'evet' çağrısı yapmış ve Birleşik Kıbrıs'ın desteklenmesi için Bağımsız KKTC şartını ileri sürmemiştir. Bu bakımdan CTP'nin siyasi tasarısının 'Birleşik Kıbrıs'ın gerçekleştirilmesi', UBP'nin ise 'bağımsız KKTC'nin yaşatılması' olduğu görülmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi araştırmanın amacı, iç grubun üst düzey bir çatı altında birleşmesi (Birleşik Kıbrıs) veya ayrı bir grup olarak varlığını sürdür-

mesi (bağımsız KKTC) amacına yönelik olarak sosyal kimliklerin ve bu kimliklerle ilgili norm, değer, tehdit ve çıkarların nasıl tanımlandıklarını ortaya çıkarmaktı. Bu amaca uygun olarak Kıbrıs'ın birleşmesinin farklı partilerce hangi argümanlarla desteklendiği veya reddedildiği, partiler tarafından öne sürülen argümanların birleşik Kıbrıs veya bağımsız KKTC tasarılarıyla mantıksal açıdan nasıl bir ilişki içinde olduğu, analizin bu aşamasında ortaya konulmaktadır.

Bulgular, parti belgelerinde savunulan argümanların her birinin, partilerin kendi önerdiği siyasi tasarılarla mantıksal bakımdan olumlu veya en azından tarafsız bir ilişki içinde olduğunu, fakat diğer partinin siyasi tasarısıyla olumsuz ya da en azından tarafsız bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir.

Ayrıntılı bakılacak olursa, kimlik tanımlamaları kategorisinde, UBP'ye göre Kıbrıslı Türkler Türk ulusunun ayrılmaz bir parçasıdır (Argüman 1); Kıbrıslı Türkler, tıpkı Anadolu'daki kardeşleri gibi cesurdur, esarete boyun eğmez (Argüman 4); zor durumda Türkiye her zaman yardıma hazırdır (Argüman 3), o halde KKTC hem mümkündür (Türkiye desteği ile), hem de olması gerektir. Birleşik Kıbrıs ise zorlamadır, çünkü Kıbrıslı Türkler Rumlardan ayrı bir gruptur, aynı gruba dahil değillerdir. CTP ise açık bir iç grup tanımı yapmazken, Kıbrıs Türk halkını bilinçli ve sözünün eri olarak nitelemekte, aptal ve tembellemelelerine karşı çıkmaktadır. Bu argümanlar hem Birleşik Kıbrıs hem de bağımsız KKTC projeleriyle olumlu veya olumsuz değil, tarafsız bir ilişki içindedir.

UBP'nin sorunun tanımıyla ilgili argüman kategorisinde toplanan bütün argümanları, KKTC'nin yaşatılması tasarısıyla olumlu, Annan Planı'nda öngörülen Birleşik Kıbrıs tasarısıyla olumsuz bir ilişki içindedir. Örneğin UBP'ye göre, sorun Rumların Türkleri siyasi eşit kabul etmemelerinden kaynaklanmaktadır (Argüman 1), çünkü Rumlar ENOSİS hedefinden hala vazgeçmemişlerdir (Argüman 2); bazı iç güçler (Argüman 3), Avrupa Birliği (Argüman 7) ve Annan Planı (Argüman 8) da ENOSİS'e hizmet etmektedir. O halde çözüm bağımsız KKTC'nin yaşatılması, Annan Planı'nda öngörülen Birleşik Kıbrıs'ın reddidir. Görüldüğü hem argümanların her biri bir diğeriyle, hem de KKTC çözümü ile mantıksal bakımdan olumlu bir ilişki içindeyken, Birleşik Kıbrıs ile olumsuz bir ilişki içindedir. Öte taraftan CTP'ye göre, Kıbrıs sorunu statükodan (Argüman 1), Türkiye'yle birleşme politikasından (Argüman 2), yani bu politikaları uygulayan Denktaş ve ekibinden kaynaklanmaktadır. O halde bu politikalara bir an önce son verilerek Birleşik Kıbrıs kurulmalıdır. Bu argümanlar mantıksal olarak bağımsız KKTC'nin yaşatılması tasarısı ile olumsuz ilişki içindedir.

Tehdit/çıkarcı kategorisinde ise UBP'ye göre Kıbrıs Türk halkı Kıbrıs Cumhuriyetinde eritilmek istenmektedir (Argüman 1), KKTC tehdit altındadır (Argüman 3), KKTC'ye sahip çıkılmazsa Rum egemenliği altına girilecektir (Argüman 4). Ayrıca hem Annan Planı (Argüman 5), hem de Avrupa Birliği (Argüman 6) Türklerin egemenliğini yitirmesi ve adada azınlık konumuna düşülmesini beraberinde getirmektedir. O halde, Kıbrıs Türkleri egemenliklerini yitirmemek ve azınlık konumuna düşmemek için KKTC'ye sahip çıkmalıdır, hatta tek çare budur. Bu argümanlar doğal olarak Birleşik Kıbrıs tasarısı ile olumsuz ilişki içindedir. CTP'ye göre ise, statüko, yani birleşmenin sağlanamaması Türk halkının varlığını tehdit etmekte (Argüman 2); çözümsüzlük hem ENOSİS (Argüman 7) hem de taksim (Argüman 8) fikrini beslemektedir. Kıbrıs Türk halkının çıkarı birleşmede yatmaktadır (Argüman 8); yani Birleşik Kıbrıs bütün bu tehditlerin savuşturulması için şarttır.

Avrupa Birliği kategorisinde, UBP, AB'yi kendi değerlerine ters düşer olarak görmektedir (Argüman 1). Çünkü AB, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin meşru temsilcisi olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni tanımakla büyük haksızlık yapmıştır (Argüman 5). Annan Planı sonrasında Kıbrıs Türküne verdiği sözü (Kıbrıs Türkü'ne uygulanan izolasyon ve ambargolar kaldırılması için çalışılması) tutmamıştır (Argüman 6). Ayrıca, Avrupa Birliği'nin Türkiye'den liman ve havaalanlarını Rum gemi ve uçaklarına açmasını istemesi Kıbrıs Türk ekonomisine yıkıcı etki yapmaktadır (Argüman 3). Bunun yanında AB'nin Türkiye'den liman ve havaalanlarını Rum gemi ve uçaklarına açmasını istemek, Kıbrıs Türk halkının siyasi eşitlik için verdiği mücadeleyi zafiyete uğratarak Rum uzlaşmazlığını daha da kışkırtacaktır (Argüman 4). Dolayısıyla, Kıbrıs'ın birleşmesi yoluyla, kendi değerlerine ters düşen ve haksızlıklar yapan AB'ye üye olmak çok da istenir bir şey değildir. Çözüm bağımsız KKTC'dir. CTP ise AB'yi ekonomik, demokratik ve siyasi entegrasyonun en ileri noktalara, insan hakları, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü ve demokrasi temeline taşındığı bir birliktelik olarak görmekte (Argüman 2), Birleşik Kıbrıs çatısı altında AB'ye üye olunmasını desteklemektedir.

Görüldüğü gibi UBP'nin bütün kategorilerdeki argümanları 'Bağımsız KKTC'nin yaşatılması'na hizmet edecek şekilde inşa edilirken; CTP'nin argümanları ise 'Birleşik Kıbrıs'ın gerçekleştirilmesi' amacına hizmet etmektedir. Sosyal kimlikler de, iki siyasi parti tarafından birbirine karşıt bu kolektif tasarımlara uygun olarak inşa edilmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partinin, geleceğe yönelik 'Birleşik Kıbrıs' veya 'bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' tasarımları çerçevesinde, aynı insan grubunu (gruba kimlerin dahil edilip kimlerin dışarıda bırakılaca-

ğını) ve bu grubun içeriğini (gruba yönelik tehdit ve çıkarları, grubun Avrupa Birliği ile ilişkisinin niteliği vs.) kendi amaçları doğrultusunda nasıl tanımladıklarını araştırmıştır.

Sosyal psikoloji disiplini içerisinde, Sosyal Kimlik Kuramı çerçevesinde yürütülen gruplar arası ilişkiler çalışmalarının büyük bir kısmı, sosyal bağlamı verili ve sabit olarak kabul etmekte; bu verili ve sabit sosyal ortamda bireylerin ait oldukları grupları bilişsel olarak nasıl algıladıkları üzerinde durmaktadır. Bu çalışmalarda, sosyal ortam değişmesine bağlı olarak insanların kendi gruplarıyla ilgili algıları ve tepkilerinin nasıl değiştiği araştırılmaktadır. Ancak, sosyal ortamın kendisinin nasıl değiştiği, grup üyelikleri temelinde tanımlanan benliklerin, sosyal ortamı değiştirmede oynadıkları rol üzerinde pek durulmamaktadır. Deyim yerindeyse sosyal gerçeklik, sahibi belli olmayan bir el tarafından değiştirilmekte, grup üyeleri de bu değişikliklere bir nevi uyum göstermektedir. Oysa, sosyal gerçeklik de bizzat grup üyeleri tarafından, ait olunan grubun belirli bir biçimde tanımlanmasıyla, yani yapılan sosyal kategorizasyon yoluyla grup üyeleri tarafından değiştirilmeye çalışılmaktadır (Reicher ve Hopkins 2001, Reicher, Haslam ve Hopkins 2005). Kişilerin ait olduğu grupların ve o grupların diğer gruplarla ilişkilerinin belirli şekilde tanımlanması, aynı zamanda sosyal gerçekliğin değiştirilmesi çabalarını da yansıtmaktadır. Bir grubu belirli bir biçimde tanımlama, aynı zamanda o grubu istendik biçimde yeniden yaratmaya çalışma anlamına da gelmektedir. Yani sosyal gruplar ve onların aralarındaki ilişkiler, önceden verili değil, tersine, üyeleri tarafından sürekli olarak yeniden-yapılandırılmakta/inşa edilmektedirler.

Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partiye ait belgelerin derlendiği ve incelendiği bu arşiv çalışması bu görüşleri desteklemektedir. Kıbrıs sorununu farklı algılayan ve dolayısıyla farklı çözüm önerisi getiren iki siyasi partinin, aynı insan topluluğunu değişik biçimlerde tanımladıkları ortaya konmuştur. Bulgular, parti belgelerinde savunulan argümanların her birinin, partilerin kendi önerdiği siyasi tasarılarla mantıksal bakımdan olumlu veya en azından tarafsız bir ilişki içinde olduğunu, fakat diğer partinin siyasi tasarısıyla olumsuz ya da en azından tarafsız bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Yani her bir kategoride yer alan argümanlar, partilerin kendi önerdiği kolektif tasarılarla hizmet edecek şekilde oluşturulmuştur.

Ulusal Birlik Partisi'ne (UBP) göre Kıbrıs sorunu, Rumların Türkleri eşit ortak kabul etmemelerinden ve hala ENOSİS (Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlama) idealinden vazgeçmemelerinden kaynaklanmakta; bazı iç güçler, Avrupa Birliği ve Annan Planı da ENOSİS'e hizmet etmektedir. O halde çözüm bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin (KKTC) yaşatılması, Annan Pla-

nı'nda öngörülen Birleşik Kıbrıs'ın reddidir. UBP'nin Kuzey Kıbrıs'taki topluluk için öngördüğü gelecek tasarısı bağımsız KKTC olduğundan, hem Kıbrıs sorunu, hem Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan insan topluluğu ve bu topluluğa yönelik tehditler ve topluluğun çıkarları, yani bütün argüman kategorileri bu tasarıya uygun olarak inşa edilmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluk, Türk halkının bir parçası olarak tanımlanmakta, kategorizasyonun sınırı Rumları dışlayacak, Türkiye'deki Türkleri kapsayacak şekilde çizilmektedir. Ayrıca kategori içeriği de 'cesur', 'bağımsızlığına düşkün' sıfatlarıyla nitelenmektedir. Bulgulara göre hem grubun tanımlanması kategorisinde hem de grubun içeriğiyle ilgili bütün kategorilerde UBP argümanları, bağımsız KKTC tasarısı ile mantıksal bakımdan olumlu bir ilişki içindeyken, Birleşik Kıbrıs ile olumsuz bir ilişki içindedir. Yani bağımsız KKTC tasarısına hizmet edecek şekilde inşa edilmişlerdir.

Cumhuriyetçi Türk Partisi'ne (CTP) göre ise sorun Kuzey Kıbrıs'ta statükonun, yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) Kıbrıs Cumhuriyeti ile birleşmeyerek ayrı bir devlet olarak varlığını sürdürmesinden kaynaklanmaktadır. CTP'ye göre Türkiye ile bütünleşme politikaları ve bu politikanın uygulayıcıları Kıbrıs sorununun sorumlularıdır. Ayrıca statükonun sürmesi Kıbrıslı Türkleri ekonomik yıkıma sürüklemiş ve dünya nezdinde onlara itibar kaybettirmiştir. Kuzey Kıbrıs topluluğunun çıkarı birleşmede yatmaktadır. Zaten Avrupa Birliği çatısı altında Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğun çıkarları doğal olarak korunacaktır. Öyleyse Birleşik Kıbrıs kurulmalıdır. Bu argümanlar mantıksal olarak bağımsız KKTC'nin yaşatılması tasarısı ile olumsuz ilişki içindedir. CTP Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğu tanımlarken açık sıfatlardan kaçınmıştır. Ancak, 'sorunun çözümü' kategorisine aldığımız bazı argümanlar, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluğu Türkiye halkından farklılaştıracak şekilde kurulmuştur. Örneğin bağımsız para birimi ve merkez bankası gibi öneriler Türkiye'den uzaklaşma/farklılaşma (differentiation) isteğini ortaya koymaktadır. Görüldüğü gibi CTP'nin bütün kategorilerdeki argümanları da 'Birleşik Kıbrıs' tasarısına hizmet edecek şekilde inşa edilmektedir.

Bütün bu bulgular, sosyal kategorilerin, yani grupların sınırlarının (kimleri kapsadığının) ve içeriğinin (değerler, normlar, tehditler, diğer gruplarla ilişkiler vs) nasıl tanımlandığının belirli bir amaca yönelik olarak yapılandırıldığı varsayımını desteklemektedir. Buradaki bulgular Reicher ve Hopkins'in (2001), sosyal gruplar, sosyal gerçeklikte değişiklikler meydana getirmek için kasıtlı olarak belirli bir biçimde yapılandırılmaktadır, şeklindeki görüşlerine uygunluk göstermektedir. Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi parti çeşitli konulardaki fikir uyumsuzlukları ve karşıt fikirleri, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan topluluk için farklı gelecek tasarımlarından; dolayısıyla bu toplulukla Rum toplumu arasındaki ilişkileri, Avrupa Birliği ile ilişkileri, topluluğa yönelik tehdit ve

çıkarları bu gelecek tasarıları doğrultusunda inşa etmelerinden; ve en sonunda da aynı topluluğu farklı etnik/ulusal kimliklerle tanımlamalarından kaynaklanmaktadır. Topluluğu tanımlarken hem sınırlar hem de içerik yeniden inşa edilmektedir.

Bu çalışmanın bulguları önemli bir araştırma sorusunu da beraberinde getirmektedir: Neden aynı grup içinde farklı kesimler, grubun geleceğine ilişkin farklı tasarılar geliştirirler? Bir grup içerisinde grubun niteliğine ve diğer gruplarla ilişkisine yönelik farklı yaklaşımların olması, grup içerisinde başka başka grupların oluşması, yani grubun birden çok alt gruba bölünmesini yansıtır olabilir. Yani daha önce aynı gruba ait olan üyeler, zamanla farklı sosyal kimlikleri benimsiyor ve bunun sonucunda da farklı alt gruplar ve bu alt gruplara ait farklı normlar ve değerler geliştiriliyor olabilir.

Ancak aynı grup içerisinde beliren bu çeşit tutum farklılıkları, grubun alt gruplara bölünmesini değil de, mevcut gruba yönelik tehdit ve fırsat algılamalarındaki farklılığı da yansıtır olabilir. Örneğin, UBP'ye göre tehdit Kıbrıslı Türklere Rumlardan gelirken, kolektif çıkar bağımsız KKTC'nin yaşatılması olarak algılanıyor. CTP'ye göre ise asıl tehdit mevcut durumdan, yani bağımsız KKTC'den gelirken, kolektif çıkarın adanın birleşmesinde olduğu savunuluyor. Dolayısıyla burada Kıbrıslı Türklerin farklı alt gruplara veya kimliklere bölünmesi değil, gruba yönelik tehditlerin ne olduğu konusunda bir fikir uyuşmazlığı söz konusu gibi görünmektedir. Aslında bu faktörler birbirleriyle bağıntılıdır. Yani bir kimliğin belirli bir şekilde tanımlanması kimliğe yönelik tehditlerin veya kimliğin geliştirilmesiyle ilgili fırsatların nasıl algılandığını etkilemekte; ve bu da sonuçta kimliğin yeniden tanımlanmasını getirmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan topluluğun içindeki farklı kesimler, belki de bu farklı tehdit/çıkar algılarından yola çıkarak sonuçta kendi kimliklerini farklı tanımlamaya doğru gitmiş olabilirler. CTP'nin, açık ve net bir iç grup tanımı yapmamasına rağmen yine de bazı söylemlerden, kendilerini Türkiye'den ayırmaya çalıştıklarını ve Birleşik Kıbrıs'ı savunurken 'Kıbrıslılık' kimliğine vurgu yaptıklarını söyleyebiliriz. UBP ise, yukarıda bahsettiğimiz gibi iç grup tanımını çok açık bir biçimde yapmaktadır.

Sonuç olarak, aynı insan grubunu tanımlarken farklı sosyal kimliklerin önerilmesi, başlangıçta algılanan tehdit ve fırsatlarla ilişkiliyken, zamanla kimliklerin yeniden tanımlanması gerekmiş olabilir. Yani başlangıçta, stratejik olarak savunulan kimlikler belki de zamanla gerçeğe dönüşüyor olabilir. Sosyal kimliklerin algılanan tehdit ve çıkarlarla ve gelecek tasarılarıyla nasıl bir neden sonuç ilişkisi içinde olduğunu anlamayabilmek için, yapılacak disiplinler arası boyamsal ve niceliksel çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Bu çalışmanın, çatışma çözümü üzerine çalışan araştırmacılar tarafından da dikkate alınması gereken sonuçları olmuştur. Özellikle Grup Argümanlarının Yapısal Analizi Tekniği (GAYA, Reicher ve Sani 1998) ile Kuzey Kıbrıs'taki iki siyasi partinin hangi konularda birbirleriyle çeliştiği, hangi konularda ortaklaştıkları gözler önüne serilmiş, anlaşmazlık yaratan konular açığa çıkmıştır. Aynı grup içinde farklı tutumlara sahip kesimlerin, birbirlerinin bakış açısını daha iyi anlayabilmeleri, empati geliştirmeleri; belki de ortak bir anlayış geliştirmek üzere, tek tek anlaşmazlık yaratan her konu üzerine yapıcı bir tartışma sürecine yönlentilmeleri, gruplar arasındaki çatışmanın çözülmesi için önemli görünmektedir. Özellikle aynı grup üyelerinin farklı kolektif tehdit ve çıkar algılamaları, o grupta diğer gruplar arasında kurulacak olan ilişkilerin niteliği bakımından belirleyicidir. Eğer bir grupta diğer grup arasında kurulan ilişkiden aynı grubun bazı üyeleri memnun olup diğerleri rahatsız olacaksa, grubun bütünlüğü bozulabilir, grup bölünmelere gidebilir. Bu bakımdan genel olarak aynı grubun farklı kesimlerinin birbirlerinin bakış açılarını anlayabilmesi, özel olarak da birleşme taraftarı ve karşıtı olan Kıbrıslı Türklerin birbirlerinin itiraz noktalarını görebilmeleri, kendi bütünlüklerinin sağlanması ve Rumlarla daha sağlıklı ilişkilerin kurulması bakımından önemli görünmektedir.

Kaynaklar

- An, Ahmet (1996). *Kıbrıs'ta İsyancılar ve Anayasal Temsiliyet Mücadelesi*. Lefkoşa: Mez-Koop Yayınları
- Atatürk, Mustafa Kemal (1933). *Nutuk*. TC Kültür Bakanlığı resmi internet sitesi: <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster>, erişim tarihi: 06.01.2008.
- Denктаş, Rauf (2004). “Annan Planı ve Kıbrıs”. *TBBM Genel Kurulu Konuşması*. 22. Dönem 2. Yasama Yılı, 74. Birleşim.
- Haslam, Alexander (1997). “Stereotyping and social influence: Foundations of stereotype consensus”. R. Spears, P.J. Oakes, N. Ellemers ve S.A. Haslam (Der.), *The Social Psychology of Stereotyping and Group Life*: 119-143. Oxford: Blackwell.
- Haslam, Alexander vd (1998). “The group as a basis for emergent stereotype consensus”. *European Review of Social Psychology*, 22: 251-278.
- Hogg, Michel A. ve Dominique Abrams (1993). “Uncertainty reduction”. M.A Hogg, ve D. Abrams (Derl), *Group motivation: Social psychological perspectives*: 173-190. England:Harvester Wheatsheaf.
- İsmail, Sabahattin (2000). *Cyprus Peace Operation*. Lefkoşa: Akdeniz News Agency Publications.
- Kızılyürek, Niyazi (2005). *Milliyetçilik Kıskaçında Kıbrıs*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Mavratsas, Caesar V. (1999). "National identity and consciousness in everyday life: Towards a sociology of knowledge of Greek-Cypriot nationalism". *Nations and Nationalism*, 5: 91-104.
- Reicher, Stephen vd. (2006). "Saving Bulgaria's Jews: an analysis of social identity and the mobilisation of social solidarity". *European Journal of Social Psychology* 36: 49-72.
- Reicher, Stephen, S. Alexander Haslam ve Nick Hopkins (2005). "Social identity and the dynamics of leadership: Leaders and the followers as collaborative agents in the transformation of social reality". *The Leadership Quarterly*, 16: 547-568.
- Reicher, Stephen ve Nick Hopkins (2001). *Self and Nation*. London: Sage.
- Reicher, Stephen ve Fabio Sani (1998). "Introducing SAGA: Structural analysis of group analysis". *Group Dynamics: Theory, Research and Practice*, 2 (4): 267-284.
- Sani, Fabio ve Stephen Reicher (2000). "When consensus fails: an analysis of the schism within the Italian Communist Party". *European Journal of Social Psychology*, 28: 623-645.
- Somuncuoğlu, Sadi (2003). *Sorularla Belgelerle Kıbrıs: Çözüm mü Çözölme mi?* Ankara: Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası Yayını
- Tajfel, Henry (1978). *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*. London: Academic Press.
- Talat, Mehmet Ali (2003). "Referandum". *Basın açıklaması*. 10.03.2003. <http://www.ctpkibris.org/basin/1000303.htm>. Erişim tarihi: 05/01/2006
- Turner, John (2005). "Explaining the nature of power: A three-process theory". *European Journal of Social Psychology*, 35: 1-22.
- Turner, John vd. (1987). *Rediscovering the social group*. Oxford: Basil Blackwell.
- Turner, John ve Penelope J. Oakes (1997). "The socially structured mind". C. McGarty ve S. A. Haslam (Derl), *The Message of Social Psychology* (s. 355-373). Cambridge: Blackwell Publishers.
- Witting, Kerstin (2005). *People United in a Country Divided: Bi-Communal Activities In Cyprus*. Basılmamış Master Tezi.

Tablo 1. *Siyasi Belgelerin Listesi (List of the Political Documents)*

	CTP Belgeleri
Belge 1 Argüman sayısı: 4	Avrupa ve Çözüm Açılımında Politik Tezler, CTP Birleşik Güçler 19. Olağan Kurultayı, 27 Kasım 2004, Lefkoşa,
Belge 2 Argüman sayısı: 5	Sözümüz Var, CTP-BG 20 Şubat 2005 Milletvekilliği Seçim Bildirgesi.
Belge 3 Argüman sayısı: 4	Çözüm ve AB için: CTP-Birleşik Güçler, Yeni Bir Kıbrıs için Yeni Güçler Kurultayı, 10 Temmuz 2003
Belge 4 Argüman sayısı: 3	Ekonomide siyasette ve Kıbrıs sorununda Çıkış Yolu, CTP, 2 Mayıs 2001'de basın toplantısı ile kamuoyuna açıklanmıştır.
Belge 5 Argüman sayısı: 7	Varoluş Yolumuz, CTP 2001 Kurultay Tezleri, Ekim 2001, İleri Matbaacılık
Belge 6 Argüman sayısı: 8	Kaos niye? Çözüm ne?, CTP, 2 Ağustos 2000 tarihli PM toplantısında kabul edilmiştir
	UBP Belgeleri
Belge 1 Argüman sayısı: 1	Program, 2001
Belge 2 Argüman sayısı: 1	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun 30 Ağustos Zafer Bayramı ve Silahlı Kuvvetler Günü mesajı. 29.8.2005.
Belge 3 Argüman sayısı: 7	UBP Genel Başkanı'nın Cumhuriyet Meclisi Mavi Salonu'nda düzenlenen basın toplantısında okuduğu metin. 19.10.2006.
Belge 4 Argüman sayısı: 3	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun Genel Sekreter Dr. Salih Miroğlu ile birlikte Türkiye'deki hükümet ve siyasetle 4-8 Temmuz tarihleri arasında Kıbrıs konusunda yapılan görüşmelerle ilgili basın toplantısının metni. 15.07.2005.
Belge 5 Argüman sayısı: 2	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun, Genç TV'de "Ada Sabahı" adlı programda yaptığı söyleşi. 4.8.2005.
Belge 6 Argüman sayısı: 3	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun "CYPRUS TODAY" gazetesinden Tanfer Taşkan'ın yazılı sorularına verdiği yanıtlar. 15.9.2004.
Belge 7 Argüman sayısı: 3	UBP Genel Başkanı Hüseyin Özgürün'ün 30 Ağustos Zafer Bayramı ve Silahlı Kuvvetler Günü mesajı. 29.8.2006.
Belge 8 Argüman sayısı: 5	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 67. ölüm yıldönümü dolayısıyla yayımladığı mesaj. 9.11.2005.
Belge 9 Argüman sayısı: 5	UBP Genel Başkanı Dr. Derviş Eroğlu'nun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 22. kuruluş yıldönümü nedeniyle yayımladığı mesaj. 14.11.2005.
Belge 10 Argüman sayısı: 4	UBP Genel Yönetim Kurulu Kıbrıs Değerlendirmesi, 26.1.2006.
Belge 11 Argüman sayısı: 3	UBP Genel Başkanı Hüseyin Özgürün'ün 20 Temmuz "Barış ve Özgürlük Bayramı" nedeniyle yayımladığı mesaj. 19.7.2006.

Tablo 2. Saptanan Kategoriler ve Argümanlar (Identified Categories and the Arguments)

	Argüman Kategorisi	Arg No	Argümanlar
Grup Sınırları	Sosyal Kimlik Tanımlamaları	A1	Kıbrıs Türk halkı, Türk Ulusu'nun ayrılmaz bir parçasıdır (UBP).
		A2	Kıbrıs Türkü ile Anadolu'daki kardeşleri et ve tırnak gibidir (UBP).
		A3	Bize ait gerçek ve özerk bir merkez bankasına kavuşmalıyız (CTP).
		A4	Kendi kendimizi yönetmeliyiz (CTP).
		A5	Kendi özerk para birimimize sahip olmalıyız (CTP).
Sosyal Grubun İçeriği	Kıbrıs Sorunu	A1	Kıbrıs sorunu Rumların Türkleri siyasi bakımdan eşit kabul etmemelerinden kaynaklanmaktadır (UBP)
		A2	Kıbrıs sorununun çözümlenememesinin (Birleşik Kıbrıs'ın kurulamamasının) esas sorumlusu Rumlardır. Rumlar eskiden beri Kıbrıs'ı Yunanlaştırmaya (ENOSİS) çalışmaktadırlar (UBP)
		A3	Bazı iç güçler de (Talat ekibi) KKTC'ye sahip çıkmamakla Rumların enosis hedeflerine hizmet etmektedir (UBP).
		A4	Kıbrıs sorunu statükodan (KKTC'nin devamı, Birleşik Kıbrıs'ın kurulamaması = çözümsüzlük) kaynaklanmaktadır (CTP)
		A5	Kıbrıs sorunu Türkiye ile bütünleşme politikalarının bir sonucudur (CTP)
		A6	Çözümsüzlük Denктаş UBП anlayışının siyasetlerinden kaynaklanmıştır (CTP)
		A7	AB de, çözümden önce Rumları Kıbrıs'ın tek temsilcisi olarak içlerine almakla bu sorumluluğa ortak olmuşlardır (UBP).
		A8	Annan Planı Rumların Enosis hedefine hizmet etmektedir (UBP).
		A9	Kıbrıs sorunu statüko neticesinde Kıbrıslı Türklerin ekonomik olarak kalkınamamalarıdır (CTP).
		A10	Statükonun sürmesi Kıbrıs Türk halkına dışta itibar kaybetmiştir (CTP).
	Sorunun çözümü	A1	Kıbrıs'ta bir çözümden (Birleşik Kıbrıs'tan) yanayız (UBP) (CTP).
		A2	Avrupa Birliği'nden yanayız (UBP) (CTP).
		A3	KKTC, Kıbrıs Türk halkının Rumlar'la siyasi eşitlik, egemen ortaklık temelinde bir uzlaşmaya hazırdır (UBP).
		A4	Tanınmış bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir anlaşmayı engelleyici değil tersine buna yardımcı bir unsurdur (UBP).
		A5	KKTC'nin dünya ülkeleri tarafından bağımsız bir devlet olarak tanınması adada kalıcı bir çözüm için şarttır (UBP).
		A6	Çözüm Türkiye'nin bizi değil, bizim kendi kendimizi yönetmemizdir (CTP).
		A7	Enflasyondan ve devalüasyonlardan uzak bir para birimi kullanmalıyız (CTP).
		A8	Bize ait gerçek ve özerk bir merkez bankasına kavuşmalıyız (CTP).
		A9	Çözüm için Türkiye ile bütünleşme politikasına bir an önce son verilmelidir (CTP).

Tehdit/çıkarcı algıları	A1	Kıbrıs Türk halkı, Kıbrıs Cumhuriyeti içinde bazı sözde haklar verilerek eritilmek istenmektedir (UBP).
	A2	Çözumsuzlük (statükonun sürmesi) Kıbrıs Türk halkının toplumsal varlığını tehdit ediyor (ekonominin çökertilmesi) (CTP).
	A3	Büyük umutlarla kurulan KKTC bugün tehdit ve saldırı altındadır (UBP).
	A4	Egemenliğimize karşı Rum saldırılarının devam ediyor. Birlik ve beraberlik içinde olmazsak ve KKTC'ye sahip çıkmazsak Rum egemenliği altına gireceğiz (UBP).
	A5	Annan Planı çerçevesinde başlayan (Rumların) Türklerden taviz koparma ve Türkleri azınlık konumuna düşürme oyunu devam ediyor (UBP).
	A6	AB'nin çözüm diye öne sürdüğü şartlar (Yeşil Hat Tüzüğü, limanların Rum tarafına açılması vs) egemenliğimizin yitirilmesi anlamına gelmektedir (UBP).
	A7	Çözumsuzlük (statükonun sürmesi) Enosisi kışkırtıyor (CTP).
	A8	Çözumsuzlük (statükonun sürmesi) Taksim fikrini besliyor (CTP).
	A9	Birleşme yoluyla dünyaya açılmak Kıbrıs Türkünün çıkarıdır (CTP).
AB'ye karşı tutumlar	A1	AB kendi değerlerine ters düşmektedir (insan hakları, demokrasi vs.) (UBP).
	A2	AB üyeliği ekonomik, demokratik ve siyasi entegrasyonun en ileri noktalarına; insan hakları, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü ve demokrasi temeline taşındığı bir birlikteliktir (CTP).
	A3	AB, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin meşru temsilcisi olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni tanımakla büyük haksızlık yapmıştır (UBP).
	A4	AB Annan Planı sonrasında Kıbrıs Türküne verdiği sözü (Kıbrıs Türkü'ne uygulanan izolasyon ve ambargolar kaldırılması için çalışması) tutmamıştır (UBP).
	A5	Avrupa Birliği'nin Türkiye'den liman ve havaalanlarını Rum gemi ve uçaklarına açmasını istemek haksızlıktır (UBP).

Tablo 3. UBP ve CTP Belgelerinin her birinde yer alan Sorun, Çözüm, Tehdit/Çıkar, Kimlik Tanımlamaları ve AB Argümanları

	Sorun Argümanları										Çözüm Argümanları									
	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	
Belge1 (CTP)				+		+														
Belge2 (CTP)				+																
Belge 3(CTP)					+															
Belge 4(CTP)						+				+										
Belge 5(CTP)																				
Belge 6(CTP)				+		+														+
Belge 1 UBP																				
Belge 2 UBP																				
Belge3 UBP													+							
Belge 4 UBP																				
Belge 5 UBP																				
Belge 6 UBP																				
Belge 7 UBP																				
Belge 8 UBP																				
Belge 9 UBP																				
Belge 10 UBP																				
Belge 11 UBP																				

	Tehdit/ Çıkar Argümanları						İç-dış grup argümanları					AB Argümanları							
	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A1	A2	A3	A4	A5	A1	A2	A3	A4	A5
Belge1 (CTP)							+												
Belge2 (CTP)		+																	
Belge 3(CTP)																			
Belge 4(CTP)																			
Belge 5(CTP)											+								
Belge 6(CTP)								+								+			
Belge 1 UBPP										+									
Belge 2 UBPP																			
Belge3 UBPP	+					+									+				+
Belge 4 UBPP			+																
Belge 5 UBPP				+															
Belge 6 UBPP																			
Belge 7 UBPP											+								
Belge 8 UBPP																			
Belge 9 UBPP				+							+								
Belge 10 UBPP										+									
Belge 11 UBPP															+				+

* Gölgeli yerler CTP ve UBPP belgelerinde mantıksal olarak bulunması gereken argümanları göstermektedir.

+ = belgede bulunan argüman, A = Argüman

Tablo 4. Sosyal Kimlik Tanımlamaları ile İlgili Argümanlar Arasındaki Yapısal İlişki (Structural Relationship between the Arguments of Identity Definitions)

ORTAK ARGÜMANLAR		-
KARŞI (Asymetrical) ARGÜMANLAR		-
BİRİNDE OLUP DIĞERİNDE OLMAYAN ARGÜMANLAR (Unilateral)		
1. Kıbrıs Türk halkı, Türk Ulusu'nun ayrılmaz bir parçasıdır	4. Kıbrıs Türkü bilinçli bir halktır	
2. Bağımsızlığımızın ve ilan ettiğimiz Cumhuriyetimizin dış tehlikelere karşı savunulmasında da tek destek ve en büyük güvence anavatan Türkiye'dir.	5. Kıbrıs Türkü sözünün eridir	
3. Kıbrıs Türk halkı Anadolulu halkı gibi barışçıdır ama asla esarete boyun eğecek karakterde bir halk değildir.	6. Kıbrıs Türkünü tembel, işe yaramaz, asalak gibi nitelendirenle hakarete tabi tutarak aşağılamak kabul edilemez bir haksızlıktır	

Tablo 5. Kıbrıs Sorunu Argümanları Arasındaki Yapısal İlişki (Structural Relationship between the Arguments of Cyprus Problem)

ORTAK ARGÜMANLAR		-
KARŞI (Asymetrical) ARGÜMANLAR		-
Kıbrıs sorunu Rumların Türkleri siyasi bakımdan eşit kabul etmemelerinden kaynaklanmaktadır	Kıbrıs sorunu statükodan (KKTC'nin devamı, Birleşik Kıbrıs'ın kurulamaması = çözümsüzlük) kaynaklanmaktadır	
Kıbrıs sorununun çözülmemesinin (Birleşik Kıbrıs'ın kurulamamasının) esas sorumlusu Rumlardır. Rumlar eskiden beri Kıbrıs'ı Yunanlaştırma (ENOSİS) çalışmaktadırlar	Kıbrıs sorunu Türkiye ile bütünleşme politikalarının bir sonucudur	
Bazı iç güçler de (Talat ekibi) KKTC'ye sahip çıkmamakla Rumların enosis hedeflerine hizmet etmektedir.	Çözümsüzlük Denktaş UBP anlayışının siyasetlerinden kaynaklanmıştır	
BİRİNDE OLUP DIĞERİNDE OLMAYAN ARGÜMANLAR (Unilateral)		
AB de, çözümden önce Rumları Kıbrıs'ın tek temsilcisi olarak içlerine almakla bu sorumluluğa ortak olmuşlardır	Kıbrıs sorunu statüko neticesinde Kıbrıs'ı Türklerin ekonomik olarak kalkınamamalarıdır	
Annan Planı Rumların Enosis hedefine hizmet etmektedir	Statükonun sürmesi Kıbrıs Türk halkına dışta itibar kaybettirmiştir	

Tablo 6. Çözüm Argümanları Arasındaki Yapısal İlişki (Structural Relationship between the Arguments of the Solutions)

ORTAK ARGÜMANLAR	
1. Kıbrıs'ta bir çözümden (Birleşik Kıbrıs'tan) yanayız (UBP) (CTP). Avrupa Birliği'nden yanayız (UBP) (CTP).	
BİRİNDE OLUP DIĞERİNDE OLMAYAN ARGÜMANLAR (Unilateral)	
2. KKTC, Kıbrıs Türk halkının Rumlar'la siyasi eşitlik, egemen ortaklık temelinde bir uzlaşmaya hazırdır	5. Çözüm Türkiye'nin bizi değil, bizim kendi kendimizi yönetmemiz- dedir
3. Tanınmış bir Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kıbrıs'ta adil ve kalıcı bir anlaşmayı engelleyici değil tersine buna yardımcı bir unsurdur	6. Enflasyondan ve devlüasyonlardan uzak bir para birimi kullanma- lıyız
4. KKTC'nin dünya ülkeleri tarafından bağımsız bir devlet olarak ta- nınması adada kalıcı bir çözüm için şarttır.	7. Bize ait gerçek ve özerk bir merkez bankasına kavuşmalıyız 8. Çözüm için Türkiye ile bütünleşme politikasına bir an önce son verilmeli- dir

Tablo 7. Tehditler ve Çıkarımlarla İlgili Argümanlar Arasındaki Yapısal İlişki (Structural Relationship between the Arguments of Threats/Interests)

ORTAK ARGÜMANLAR	
KARŞI (Asymetrical) ARGÜMANLAR	
1. Kıbrıs Türk halkı, Kıbrıs Cumhuriyeti içinde bazı sözde haklar verilerek eritilmek istenmektedir.	2. Çözümsüzlük (statükonun sürmesi) Kıbrıs Türk halkının toplumsal varlığını, tehdit ediyor (ekonominin çökertilmesi).
BİRİNDE OLUP DIĞERİNDE OLMAYAN ARGÜMANLAR (Unilateral)	
3. Büyük umutlarla kurulan KKTC bugün tehdit ve saldırı altındadır.	7. Çözümsüzlük (statükonun sürmesi) Enosisi kışkırtıyor
4. Egemenliğimize karşı Rum saldırıları devam ediyor. Birlik ve beraberlik içinde olmazsak ve KKTC'ye sahip çıkmazsak Rum egemenliği altına gireceğiz.	8. Çözümsüzlük (statükonun sürmesi) Taksim fikrini besliyor. 9. Birleşme yoluyla dünyaya açılmaya açılmak Kıbrıs Türkünün çıkarımadır
5. Annan Planı çerçevesinde başlayan (Rumların) Türklerden taviz koparma ve Türkleri azınlık konumuna düşürme oyunu devam ediyor	
6. AB'nin çözüm diye öne sürdüğü şartlar (Yeşil Hat Tüzüğü, limanların Rum tarafından açılması vs.) egemenliğimizin yitirilmesi anlamına gelmektedir.	

Tablo 8. Avrupa Birliği ile İlgili Argümanlar Arasındaki Yapısal İlişki (Structural Relationship between the Arguments of European Union)

ORTAK ARGÜMANLAR	
KARŞI (Asymetrical) ARGÜMANLAR	
1. AB kendi değerlerine ters düşmektedir (insan hakları, demokrasi vs.)	2. AB ekonomik, demokratik ve siyasi entegrasyonun en ileri noktalara; insan hakları, sosyal adalet, hukukun üstünlüğü ve demokrasi temelinde taşıdığı bir birlikteliktir.
BİRİNDE OLUP DİĞERİNDE OLMAYAN ARGÜMANLAR (Unilateral)	
3. Avrupa Birliği'nin Türkiye'den liman ve havaalanlarını Rum gemi ve uçaklarına açmasını istemek Kıbrıs Türk halkının siyasi eşitlik için verdiği mücadeleyi zaafiyete uğratarak Rum uzlaşmazlığını daha da güçlendirecektir.	
4. AB, Kıbrıs Cumhuriyetinin meşru temsilcisi olarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni tanımakla büyük haksızlık yapmıştır.	
5. AB Anman Planı sonrasında Kıbrıs Türküne verdiği sözü (Kıbrıs Türküne uygulanan izolasyon ve ambargoların kaldırılması için çalışması) tutmamıştır.	

Tablo 9. Argümanlar ve Kolektif Tasarılar Arası Mantıksal ilişkiler (Logical Relationship between the Arguments and the Collective Projects)

	Argüman	KKTC'nin yaşatılması (kolektif tasarı olarak)	Birleşik Kıbrıs'ın kurulması (kolektif tasarı olarak)
Sorun	A1	+	-
	A2	+	-
	A3	+	-
	A4	-	+
	A5	-	+
	A6	-	+
	A7	+	-
	A8	+	-
	A9	-	+
	A10	-	+
Tehdit/Çıkar	A1	+	-
	A2	-	+
	A3	+	-
	A4	+	-
	A5	+	-
	A6	+	-
	A7	-	+
	A8	-	+
	A9	-	+
Grup tanımla- maları	A1	+	-
	A2	+	-
	A3	+	-
	A4	-/+	+/-
	A5	-/+	+/-
	A6	-/+	+/-
AB	A1	+	-
	A2	-	+
	A3	+	-
	A4	+	-
	A5	+	-
	A6	+	-

+ = olumlu ilişki - = olumsuz ilişki -/+ = tarafsız/belirsiz ilişki A=Argüman

Strategic National/Ethnic Identity Constructions: The Northern Cyprus Case*

Serap Arslan Akfırat**
Bengi Öner Özkan***

Abstract: The present documentary study investigates how political parties in Northern Cyprus define the national/ethnic identity of Turkish Cypriots in the service of their own collective projects within the context of Cyprus' unification (the unification of Turkish and Greek Cypriots under the roof of United Cyprus vs. keeping the Turkish Republic of Northern Cyprus/TRNC independent). For this purpose, all the official documents of the two political parties, namely Turkish Republican Party (CTP) and National Unity Party (UBP), published between 2000-2005 were collected; those which were related with the Cyprus problem were chosen and analyzed through the Structural Analysis of Group Arguments technique in the light of Social Identity / Self Categorization theories. The findings support the notion that social groups are constructed strategically by particular members. UBP defines the community living in Northern Cyprus in line with the project of keeping TRNC alive as an inextricable part of the Turkish nation. On the other hand, CTP tries to differentiate the same community from Turkey and Turkish people, in accordance with the project of united Cyprus. Besides group definitions, the findings also reveal that these two political parties construct the issues of 'problem', 'solution', 'threat/interest' and 'European Union' in the service of their own kinds of collective projects.

Key Words: Cypriotism, Turkishness, Strategic national identity construction, structural analysis of group arguments.

---

* This article is based on part of the doctoral dissertation work conducted by the first author at Middle East Technical University, Program in Social Psychology.

** Middle East Technical University, Department of Psychology / ANKARA
aserap@metu.edu.tr

*** Middle East Technical University, Department of Psychology / ANKARA
bengi@metu.edu.tr

Стратегическое формирование национальной/этнической идентичности на примере Северного Кипра*

Серап Арслан Акфырат**
Бенги Онер Озкан***

Резюме: Данная архивная работа исследует определение политическими партиями Северного Кипра национальной/этнической самоидентификации, включая их границы и содержание в рамках их собственных коллективных проектов (объединение турецкой и греческой сторон под крышей единого Кипра или сохранение независимой Турецкой Республики Северного Кипра) в контексте вопроса объединения Кипра. С этой целью были собраны все официальные документы двух политических партий Северного Кипра: Республиканской турецкой партии (РТП) и Партии национального единства (ПНЕ), опубликованных в период 2000-2005 г.г.; отобраны документы, связанные с проблемой объединения Кипра и проанализированы методом структурного анализа групп аргументов в свете категоризации социальной самоидентичности. Результаты подтверждают концепцию, что социальные группы созданы их членами согласно их стратегическим целям. ПНЕ, в соответствии со своим проектом развития независимой Турецкой Республики Северного Кипра, население Северного Кипра видит как неотъемлемую часть турецкой нации; в то же время РТП, в соответствии со своим проектом “единого Кипра”, пытается отделить то же население от Турции и турков. Вместе с определениями групп, результаты также показали, что понятия “проблемы”, “решения”, “угрозы/пользы” и “Европейского Союза” политических партий построены в рамках их собственных проектов развития.

Ключевые Слова: киприотство, тюрок, стратегическое формирование национальной идентичности, структурный анализ группы аргументов.

---

* Эта статья подготовлена на основе одной главы докторской диссертации первого автора, написанной на кафедре социальной психологии Ближневосточного технического университета.

** Ближневосточный технический университет, кафедра психологии
aserap@metu.edu.tr

*** Ближневосточный технический университет, кафедра психологии
bengi@metu.edu.tr